

його сини, сприяли феодальній роздробленості й були не готові до князювання великою державою. Ярослав Мудрий, за роки його правління, встановив непорушний порядок речей, який його сини зруйнували [Терещук, М. М. Різновиди монархічної форми правління: порівняльна характеристика/ Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. праць К. : Ін-т держави і права НАН України ім. В. М. Корецького, 2007. Вип. 38. С. 144.]. Ще одним з мінусів монархії є фаворитизм. Схильність монархів до висування свого фаворита була дуже поширена в вісімнадцятому столітті по всій Європі.

Слід наголосити, що більшість монархій припинило своє існування у Європі на початку двадцятого століття. Так династія Романових припинила своє існування у 1918 році. Імператора Германії Вільгельма другого після підписання Версальського мирного договору 1919 року оголосили зрадником. Він був останнім Кайзером Германської імперії, на ньому обірвалась династія Гогенцоллернів. У 1922 року Велике національне зібрання Туреччини прийняло указ, що відділив султана від халіфату. При цьому, титул «султан» був скасований. Так закінчилась історія Османської імперії яка налічувала шістьсот років правління султанів.

Однак, сьогодні функціонують монархії, які змогли трансформуватись відповідно до сучасних демократичних та соціальних тенденцій. Прикладом може слугувати Великобританія. Після світової війни, Британська імперія відпускає свої колонії, зберігши монархію. Династію Віндзорів започаткував Британський король Георг четвертий у 1917 році. Королева Єлизавета друга досі є королевою Великобританії, Австралії, Канади й інших колишніх колоній Британської імперії.

Важливо наголосити, що поняття «монархія» є загальним для варіативності форм, які мають власні переваги та недоліки. Тож, доцільно розглядати їх залежно від особливості кожної. Однак, підвищення ефективності будь-якої форми монархії є усунення тих недоліків, які характеризують монархію як загальне явище. Подолати їх можна, наприклад, шляхом політичних й економічних реформ, в яких будуть утворені допоміжні органи правління, серед яких реально функціонуючий парламент, колегія, дума чи сенат. Безсумнівно, монархія має право існувати, зважаючи на приклади держав, які провадять якісну державну політику, яка ефективно забезпечує права та свободи людини і громадянина, однак ця форма правління, як й інші, потребує ґрунтовного аналізу для підвищення рівня реалізації демократичних та правових цінностей, зважаючи на постійне оновлення тенденцій у цій сфері.

1. Бостан С.К. Історія держави і права зарубіжних країн. 2-е вид. перероб. й доп. : Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 730 с.
2. Грубінко А.В. Історія держави і права зарубіжних країн: навчальний посібник. Тернопіль, 2010. 392 с.
3. Процюк І.В. Монархія як особлива форма державного правління
4. Терещук М. М. Різновиди монархічної форми правління: порівняльна характеристика/ Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. праць К. : Ін-т держави і права НАН України ім. В. М. Корецького, 2007. Вип. 38. С. 144.

Припутень Дмитро Сергійович
професор кафедри
загальноправових дисциплін,
доктор юридичних наук, професор

Зігунов Володимир Геннадійович
слухач магістратури
юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРАВО ГРОМАДЯН НА ЗВЕРНЕННЯ ДО ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Право громадян на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування гарантується Конституцією України та є однією з важливих гарантій демократичного устрою суспільства. Згідно із Концепцією створення Національної системи опрацювання звернень до органів виконавчої влади, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 червня 2011 р. № 589-р, реалізація даного права громадян включена у перелік пріоритетних напрямів їх діяльності.

Питання звернень громадян до органів державної влади та місцевого самоврядування в різних аспектах розглядали у своїх роботах С. Канзюба, О. Кравцов, В. Соболев, В. Тарануха та ін.

Ефективна робота досліджуваного інституту сприяє підвищенню прозорості та підзвітності державного управління, задоволеності громадян якістю державного управління, розширенню можливостей безпосередньої участі громадянського суспільства в процесах прийняття державних рішень і розвитку механізмів громадського контролю за діяльністю органів влади [1].

Згідно із даними служби державної статистики, громадяни досить активно використовують зазначене право. На нашу думку, зазначене свідчить про довіру з боку громадян до даного інституту, тобто вони вважають, що можуть вирішити свої проблеми за допомогою звернення до органів влади. Разом із тим, реалізація права на звернення має практичні проблеми, які вимагають загального рішення. Так, в межах нашого дослідження ми розглянемо найбільш актуальні.

Порядок звернень громадян до органів державної влади та місцевого самоврядування регулюється Законом України «Про звернення громадян». Проте, в Законі наявні певні прогалини.

Одна з головних проблем полягає в тому, що поза увагою залишилося питання з приводу якості роботи зі зверненнями громадян. Закон закріплює за державним органом, органом місцевого самоврядування обов'язок при отриманні звернення дати «письмову відповідь по суті порушених у зверненнях питань» (ст. 19), яке відповідає праву громадянина отримати відповідь по суті (ст.18) [2]. При цьому повинно бути забезпечено «об'єктивний, всебічний і своєчасний розгляд звернення, а у разі необхідності – за участю громадянина, який направив звернення». Однак, не передбачені вимоги до змісту «відповіді по суті» на задані у зверненні питання. Як результат, громадянин часто замість необхідної інформації або пропозиції реального вирішення його проблеми, отримує лише посилання на законодавчі норми, які і так йому були відомі, і які ніяк не сприяють вирішенню поставленої проблеми.

Значна кількість звернень надходить електронною поштою. Даний спосіб взаємодії між органами влади та громадянами є швидким, зручним і сприяє економії їх матеріальних і часових ресурсів [3]. У зв'язку з цим, представникам регіональної влади і органам місцевого самоврядування необхідно більше приділяти уваги розвитку інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури для взаємодії з громадянами.

Наступною є проблема з приводу того, що законодавець недостатньо чітко регламентує відповідальність за порушення вимог по роботі зі зверненнями громадян. Зокрема, у КУпАП міститься норма, яка передбачає відповідальність за порушення порядку розгляду звернень громадян у вигляді штрафу (ст. 212-3). Однак, дана стаття містить лише загальні формулювання і не розкриває, в чому конкретно може виражатися порушення такого порядку. Як правило, вона застосовується у разі порушення строків розгляду звернень. Згідно ст. 20 Закону України «Про звернення громадян», письмове звернення розглядається протягом 30 днів. У випадках передбачених законом, цей термін може бути продовжений. Але, не враховано, що деякі звернення мають терміновий характер і відповідь на них до кінця 30-денного терміну хоча і буде законною, але фактично вже несвоєчасною. Також, Закон не закріплює критерії з приводу того, що можна вважати «відповіддю по суті». Ст. 212-3 КУпАП передбачає заходи відповідальності за відмову від дачі потрібної інформації, а ст. 166-27 КУпАП – через ненадання адміністративної послуги. Проте, немає ні однієї статті, яка б встановлювала відповідальність за неналежну якість відповіді на звернення [4]. Зазначена законодавча прогалина призводить до того, що робота зі зверненнями часто стає формальною і не має на меті певної взаємодії з громадянами.

Отже, особливо досліджувані проблеми проявляються на регіональному рівні та рівні місцевого самоврядування. Так, громадяни, навіть з питань місцевого значення звертаються у вищестоящі органи влади, оскільки вважають, що місцева влада реагує тільки на вказівки «зверху», а на звернення громадян, які надійшли до них безпосередньо, або не реагують зовсім, або надають «відписки». Таким чином, порушується принцип субсидіарності при організації державного управління. Так, органам державної влади, регіональним та органам місцевого самоврядування, необхідно вжити дієвих заходів щодо врегулювання цього питання, як на законодавчому, так і на організаційному рівнях.

1. Про схвалення Концепції створення Національної системи опрацювання звернень до органів виконавчої влади від 09.06.2011 № 589-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/589-2011-p>

2. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. ст. 256.

3. Аналіз організації роботи зі зверненнями громадян 2019 р: звіт. Міністерство охорони здоров'я України. URL: https://moz.gov.ua/uploads/3/18671-analiz_organizacii_roboti_zi_zvernennami_gromadan_2019.pdf

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984, додаток до № 51, ст.1122 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>